

Het meest stedelijke succesvolle broedgeval van een Noord-Brabantse Buizerd *Buteo buteo* in 2000

Edward Sliwinski (namens Steunpunt Brabant)

De prijsvraag

In 2000 heeft het Steunpunt Brabant (SB) van de WRN voor het eerst een prijsvraag ingesteld. Ook de komende jaren zal de prijsvraag worden georganiseerd. Dit initiatief is bedoeld om de vrijwilligers, die in hun vrije tijd gegevens verzamelen, voor hun inzet te belonen en om nieuwe mensen te stimuleren een bijdrage te leveren aan het onderzoek. Op deze manier hoopt het Steunpunt Brabant het roofvogelonderzoek een positieve impuls te geven. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt op de provinciale avond in het voorjaar als ook het jaarverslag wordt gepresenteerd (het jaarverslag over 2000 is bij Henk den Brok te bestellen voor f5.-; voor adres zie binnenzijde omslag *De Takkeling*). Roofvogels stellen ons regelmatig voor verrassingen en soms ontstaat hieruit een nieuwe trend. Met de keuze van het onderwerp van de prijsvraag wil het SB aansluiten bij zulke nieuwe ontwikkelingen in het broedgedrag van roofvogels. De winnaar van de prijsvraag is dan ook niet zozeer degene die de nestkaart heeft ingestuurd, maar eerder het roofvogelpaar dat bijzonder gedrag vertoont.

Voor het jaar 2000 had het Steunpunt de Buizerd als onderwerp gekozen. De Buizerd is de meest succesvolle Nederlandse roofvogel van de afgelopen 25 jaar. Het aantal broedparen is toegenomen van ruim 1500 paar in de jaren zeventig tot 10.000 aan het eind van de jaren negentig. Kwam de soort voorheen alleen in de traditionele buizerdhabitats voor (bossen op zandgrond), tegenwoordig kunnen Buizerds op elk moment van het jaar overal in Nederland, behalve misschien hartje stad, worden waargenomen (Bijlsma 2000). De Buizerd lijkt de schroom van zich afgeworpen te hebben en vestigt zich steeds vaker in de nabijheid van de mens. Onze prijsvraag sluit aan bij deze ontwikkeling. Wij vroegen ons af of in Noord-Brabant al Buizerds bekend zijn die in de stad broeden. Zou de Buizerd de mens zo dicht kunnen naderen dat hij binnen de bebouwde kom succesvol jongen weet groot te brengen?

Om in aanmerking te komen voor de prijs moesten de deelnemers aan drie voorwaarden voldoen: (i) de nestlocatie moest in Noord-Brabant gelegen zijn, (ii) de broedpoging moest succesvol zijn (minimaal 1 jong uitgevlogen) en (iii) van het broedgeval moest een nestkaart naar het SOVON zijn opgestuurd. Om te beoordelen welk broedgeval het meest stedelijk is, werd de bebouwde kom als criterium genomen. De prijs zou worden toegekend aan dat broedgeval dat zo ver mogelijk binnen de bebouwde kom werd aangetroffen. Als er geen enkel broedgeval binnen de bebouwde kom zou worden aangemeld, dan zou dat nest winnen dat weliswaar buiten de bebouwde kom, maar wel het dichtst bij deze grens werd gevonden.

De winnaars

In het jaar 2000 heeft het SB gegevens ontvangen van 169 broedgevallen van Noord-Brabantse Buizerds. Van 155 broedgevallen waren nestkaarten ingestuurd naar het SOVON. Van deze 155 broedgevallen waren er 27 niet succesvol. Hiermee bleven 128 broedgevallen over die aan de formele eisen van de prijsvraag hadden voldaan. Er waren dus 128 potentiële winnaars. De jury leek het zwaar te krijgen. Er waren echter nogal wat nesten bij die zich absoluut niet in een stedelijke omgeving bevonden. Dit zegt iets over het broedgedrag van de Buizerd, maar ook over de voorkeuren van de onderzoekers. Die brengen hun vrije tijd vanzelfsprekend het liefste door in mooie natuurgebieden. Nadat de nesten in natuurgebieden uit het bestand waren gefilterd, bleven er uiteindelijk nog zo'n 12 kanshebbers over. Hiervan bevond zich geen enkel nest binnen de bebouwde kom. Na een telefonische rondvraag bleven er uiteindelijk drie genomineerden over. Deze drie nesten bevonden zich op korte afstand van de bebouwde kom. De jury heeft veel moeite gedaan om een uiteindelijke winnaar aan te wijzen. In alle drie de gevallen bleek de afstand tot de bebouwde kom echter 250 meter te zijn. Er zat toen niets anders op dan drie winnaars aan te wijzen. De uitslag van de prijsvraag is bekend gemaakt op de provinciale avond van 5 april 2001. De prijs werd uitgereikt door gedeputeerde Verheijen. Als verrassing bood hij de winnaars ook nog het boek "Natuur in Noord-Brabant" aan, uitgegeven door de provincie Noord-Brabant en het Brabants Landschap. Dit zijn de winnaars:

Het buizerdpaar dat zich vestigde in Atlasblok 51-55, kilometerhok 13 op 110 meter van de A2 onder Eindhoven en op 250 meter van de plaats Aalst (gemeente Waalre). Dit nest in een grove den op 16 meter hoogte was al bekend vanaf 1998. Op 10 mei werden de eerste poepsptertjes onder de boom waargenomen. Op 24 mei was de poepcirkel al 5 meter. Op 12 juni vlogen van dit nest twee jongen uit. De inzender was Wiebe Witteveen.

Het buizerdpaar dat zich vestigde in Atlasblok 51-53, kilometerhok 12 op 50 meter afstand van een in de bossen gelegen woning op 250 meter van het kerkdorp Knegsel (gemeente Eersel). Dit nest in een grove den op 17 meter hoogte is gevonden door de ouders te volgen. Het was één van de weinige nesten waar in 2000 een eekhoorn als prooi werd aangetroffen. Op 29 mei werden beide jongen geringd. Ze wogen 620 en 660 gram en ze hadden de krop goed vol. Beide jongen zijn normaal uitgevlogen. De inzender was Geert Sanders.

Het buizerdpaar dat zich vestigde in Atlasblok 51-25, kilometerhok 41 vlakbij een honden-renbaan en op 250 meter van de plaats Son (gemeente Son en Breugel). Dit nest op 10 meter hoogte in een grove den is op 2 juni gevonden door de ouders te volgen. Onder het nest was al een ruime poepkring te zien, evenals enkele ruiveren. Een van de ouders was een zeer lichte Buizerd. Op 12 juni werden twee juvenielen op het nest waargenomen. Op 25 juni waren ze beide uitgevlogen. De inzender was Duc van den Bergh.

Conclusies

In 2000 is aan het SB geen enkel geval gemeld van Noord-Brabantse Buizerds die succesvol hebben gebroed binnen de bebouwde kom. De drie paren die die grens nog het dichtst benaderden, broedden op een afstand van 250 meter van de bebouwde

kom. De Buizerd kan in de nabijheid van het nest heus wel wat menselijke activiteit verdragen. Dit blijkt wel uit het feit dat het nest van één van de winnaars zich bevond op ruim 100 meter van een drukke snelweg, een andere op korte afstand van een hondenrenbaan en de derde op 50 meter van een huis. Deze situatie lijkt echter niet de voorkeur van de Buizerd te hebben. Illustratief bewijsmateriaal hiervoor komt naar voren uit het onderzoek dat door SOVON in opdracht van Natuurmonumenten is uitgevoerd in de Kampina (Veenstra 2000). De gemiddelde dichtheid van de Buizerd kwam voor dit gebied op 1 broedpaar per kilometerhok. De cluster van broedgevallen in de Smalbroeken was uitzonderlijk. In dit voor het publiek afgesloten gedeelte ter grootte van 1 kilometerhok werden maar liefst 5 broedparen aangetroffen. Hiermee wordt maar weer eens onderstreept dat voor de Buizerd rust een belangrijk criterium is bij de keuze van de nestomgeving. Het jachtgebied van de Buizerd is natuurlijk veel groter dan alleen het nestbos. De jachtgebieden liggen vaak aan de rand van een dorp of stad. Binnen dat gebied zal een buizerdpaar de beste broedlocatie uitzoeken. Maar behalve met het gevaar van menselijke verstoring zullen ze ook rekening houden met factoren als de aanwezigheid van geschikte nestbomen, de staat van onderhoud van de bomen en de afstand tot buurparen. Hoewel de Buizerd in de voorbije decennia een enorme toename van het aantal broedparen heeft laten zien, is deze soort blijkbaar nog steeds gesteld op enige afstand tot de mens. Het broeden binnen de bebouwde kom laat de Buizerd blijkbaar graag over aan andere muizeneters als Torenvalken *Falco tinnunculus* en kerkuilen *Tyto alba*. Wie weet wat de toekomst brengt als de Buizerd zijn opmars voortzet.

Adulte Buizerd (Hans Kleine Koerkamp). *Adult Common Buzzard*.

De nieuwe prijsvraag

In 2001 wil het SB meer aandacht besteden aan de Boomvalk *Falco subbuteo*. Op het moment dat de nieuwe prijsvraag bekend werd gemaakt, waren de meeste natuurgebieden gesloten voor publiek vanwege de MKZ-crisis. Daarom heeft het SB de prijsvraag zo gekozen dat het mogelijk is om deel te nemen zonder een natuurgebied te betreden. Noord-Brabant is een bolwerk van de Boomvalk. Het belang van de Brabantse Boomvalken voor Nederland is nog groter geworden doordat belangrijke kerngebieden op de zandgronden bijna geheel zijn verlaten (Bijlsma 2001). De Boomvalk is in toenemende mate een vogel geworden van het agrarisch cultuurlandschap. Hiermee neemt de kans toe dat de Boomvalk in de nabijheid van de mens zal gaan broeden. Een mooi voorbeeld betreft een broedpoging boven een tenniscomplex bij Amsterdam. (Mieneke en Bert Kamp 2001). De prijsvraag sluit aan bij deze ontwikkeling:

Wat is het dichtst bij een verharde weg gelegen succesvolle broedgeval van een Noord-Brabantse Boomvalk in het jaar 2001? Het wedstrijdelement wordt dus gevormd door de afstand tussen de stam van de nestboom en de verharde weg. Degene die een broedgeval meldt dat aan de 3 bovengenoemde eisen voldoet en waarbij de kleinste afstand tussen de stam van de nestboom en een verharde weg is vastgesteld, zal tot winnaar van de prijs worden uitgeroepen. De uitslag van de prijsvraag zal worden bekend gemaakt op de provinciale avond in april 2002.

Summary: Nearest-city successful breeding of Common Buzzard *Buteo buteo* in Noord-Brabant in 2000

In the province of Noord-Brabant (southern Netherlands), as elsewhere in The Netherlands, the Common Buzzard shows a distinct increase during the last decade. It was investigated whether this numerical change coincided with a change in habitat choice, especially regarding tolerance to human settlements. Successful breeding attempts closest to human occupation were 250 m away from city boundaries (3x out of 128 successful nests). Breeding within city limits was not yet recorded.

Literatuur

- Bijlsma R.G. 2000. Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 1999. De Takkeling 8: 6-51.
- Bijlsma R.G. 2001. Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2000. De Takkeling 9: 12-52.
- Kamp M. & Kamp G. 2001. Broedgeval van een boomvalk *Falco subbuteo* boven een tenniscomplex. De Takkeling 9: 76-77.
- Veenstra B. 2000. Broedvogels van Kampina in 1999. SOVON-inventarisatierapport 2000/02. SOVON, Beek-Ubbergen.

Adres: Marijkelaan 16, 5342 EM Oss.